

Uudenmaan liitto
Nylands förbund

Uusimaa-ohjelman seurantakatsaus 2023

Uudenmaan liiton julkaisu E 253 - 2024

Uudenmaan liiton julkaisu E 253 - 2024
ISBN 978-952-448-593-7
ISSN 2341-8885

Ulkoasu: Anni Levonen
Valokuvat: Tuula Palaste; Anni Levonen
Piirroskuvitukset: Jukka Pylväs

Helsinki 2024

Uudenmaan liitto // Nylands förbund
Helsinki-Uusimaa Regional Council

Esterinportti 2 B • 00240 Helsinki • Finland
+358 9 4767 411 • toimisto@uudenmaanliitto.fi • uudenmaanliitto.fi

Sisällys

Kuvailulehti	4
Presentationsblad	5
Johdanto: Uusimaa Reilusti edellä vuonna 2023	6
Uusimaa-ohjelman painopisteet ja tavoitteet.....	7
Uudenmaan tunnuslukuja.....	8
Tulevaisuustutkat	10
1. Ympäristöviisas Uusimaa	11
1.1 Tavoite: Hiilineutraalit yhdyskunnat	13
1.1.1 Alueellinen ilmastonmuutokseen sopeutumisen edistäminen.....	13
1.1.2 Ilmastonmuutokseen sopeutuminen kansainvälisessä yhteistyössä.....	13
1.1.3 Kestävän liikkumisen edistäminen Itä- ja Länsi-Uudellamaalla.....	13
1.1.4 Ilmastonmuutoksen hillinnän edistäminen.....	14
1.1.5 Kuntien ilmastotyön tukeminen.....	14
1.2 Tavoite: Elinvoimainen luonto.....	15
1.2.1 Ekologisten verkostojen vahvistaminen	15
1.2.2 Luonnon monimuotoisuuden lisääminen	16
1.2.3 Merialuesuunnittelun yhteistyön edistäminen	16
1.3 Tavoite: Resurssiviisaita ratkaisuja.....	17
1.3.1 Kiertotalousyhteistyön vahvistaminen	17
2. Menestyvä Uusimaa	18
2.1 Tavoite: Investointien ja innovaatiotoiminnan edistäminen	19
2.1.1 Logistiikan tulevaisuudennäkymien selvittäminen	19
2.1.2 Innovatiivisten liikkumisratkaisujen kehittäminen	19
2.1.3 Innovaatiotoiminnan tiekartan laatiminen.....	20
2.1.4 Yhteistyö kansainvälisissä verkostoissa	20
2.2 Tavoite: Kasvua teknologioista ja palveluista	20
2.2.1 Digitalisaation hyödyntäminen kulttuurialalla.....	20
2.2.2 Luovien alojen ekologisen kestävyden edistäminen.....	21
2.3 Tavoite: Uutta osaamista ja osaajia.....	21
2.3.1 Yhteistyötä metropolimaakunnan vaalivaikuttamiseksi	21
2.3.2 Yhteistyötä osaamisen ja työllisyyden kehittämiseksi	21
3. Onnellisten Uusimaa	22
3.1 Tavoite: Kulttuurinen moninaisuus ja osallisuus	23
3.1.1 Kansalaisyhteiskunnan ja julkisen sektorin innovaatioyhteistyön vahvistaminen.....	23
3.1.2 Vanhusten kotona asumisen tukeminen	24
3.1.3 Mielenterveystoipujien kulttuurihyvinvoinnin edistäminen.....	24
3.1.4 Hoivalaulun koulutuksen kehittäminen muistisairaiden hyvinvoinnin tueksi ..	24
3.2 Tavoite: Sivistyksen, koulutuksen ja työn tukeminen.....	24
3.2.1 Työllisyysalueiden elinvoiman ja kasvun varmistaminen kumppanuudella.....	24
3.3 Tavoite: Sujuva arki.....	25
3.3.1 Maankäytön, asumisen ja liikenteen kehittäminen Helsingin seudulla	25
3.3.2 Pienten keskusten ominaispiirteet esiin	25
3.3.3 Virkistyskäytön seudullisen yhteistyön laajeneminen.....	25
3.3.4 Porvoon suunnan lähijunaliikenteen toteuttamisedellytysten arviointi	26

Kuvailulehti

Julkaisun nimi

Uusimaa-ohjelman seurantakatsaus 2023

Julkaisija

Uudenmaan liitto

Tekijä

Uudenmaan liitto

Julkaisusarjan nimi ja sarjanumero

Uudenmaan liiton julkaisu E 253

Julkaisu aika

4/2024

ISBN

978-952-448-593-7

ISSN

2341-8885

Kieli

suomi

Sivuja

26

Tiivistelmä

Reilusti edellä – Uusimaa-ohjelma 2022–2025 on Uudenmaan elinvoimaa ja hyvinvointia tukeva maakuntaohjelma. Tässä raportissa on kuvattu ohjelman tavoitteiden toteuttamista vuonna 2023, kun olemme ohjelmakauden puolivälissä. Uusimaa-ohjelmaa toteutetaan hankkeilla ja muilla toimenpiteillä, joista on esitetty muutamia kiinnostavimpia ja vaikuttavimpia. Kehityksen suuntaa on kuvattu myös tilastollisten tunnuslukujen avulla.

Uusimaa-ohjelma 2022–2025:llä on kolme päätavoitetta. Yksi niistä on tehdä Uudestamaasta Euroopan ympäristöviisain maakunta, joka saavuttaa hiilineutraaliustavoitteen vuoteen 2030 mennessä. Tavoite etenee mm. kuntien ilmastotyötä tukemalla, ilmastonmuutosta hillitsevillä ja siihen sopeutumiseen tähtäävillä toimenpiteillä.

Ohjelman toinen päätavoite on tehdä Uudestamaasta Euroopan innovatiivisin maakunta ja sen saavuttamiseksi nostaa tutkimus- ja kehittämistoiminnan menot 5 prosenttiin maakunnan bruttokansantuotteesta. Tavoitetta on edistetty mm. linjaamalla innovaatiotoiminnan askelmerkkejä, aktiivisella kansainvälisellä yhteistyöllä ja kehittämällä työvoima- ja osaamistarpeiden ennakointia.

Kolmas tavoite on tarjota Uudenmaan asukkaille parhaat mahdollisuudet hyvään elämään ja nostaa työllisyysaste 80 prosenttiin vuoteen 2030 mennessä. Tavoitteen toteuttamiseksi on mm. tuettu osallisuutta ja yhdenvertaisuutta ja pyritty vahvistamaan tulevien työllisyysalueiden yhteistyötä sekä aluerakenteen tasapainoista kehitystä.

Avainsanat

maakuntaohjelma, aluekehitys, seuranta

Presentationsblad

Publikation

Uusimaa-ohjelman seurantakatsaus 2023

Utgivare

Nylands förbund

Författare

Nylands förbund

Seriens namn och nummer

Nylands förbunds publikationer E 253

Utgivningsdatum

4/2024

ISBN

978-952-448-593-7

ISSN

2341-8885

Språk

finska

Sidor

26

Sammanfattning

Rejält före – Nylandsprogrammet 2022–2025 är ett landskapsprogram som stöder Nylands livskraft och välfärd. Denna rapport beskriver hur programmets mål har genomförts år 2023, i mitten av programperioden. Nylandsprogrammet genomförs som projekt och övriga åtgärder. I rapporten presenteras några av de mest intressanta och effektiva projekten och åtgärderna. Utvecklingsriktningen beskrivs också med hjälp av statistiska nyckeltal.

Nylandsprogrammet 2022–2025 har tre huvudmål. Ett av dem är att göra Nyland till Europas klimatsmartaste landskap som ska uppnå sitt mål om klimatneutralitet senast år 2030. Målet främjas bland annat genom att stödja kommunernas klimatarbete samt genom åtgärder som begränsar klimatförändringen och syftar till att anpassa sig till den.

Programmets andra huvudmål är att göra Nyland till Europas mest innovativa landskap och höja utgifterna för forsknings- och utvecklingsverksamhet till 5 procent av landskapets bruttonationalprodukt för att uppnå detta mål. Målet främjas bland annat genom att ge riktlinjer för innovationsverksamhet, ha ett aktivt internationellt samarbete och utveckla prognostisering av behov som gäller arbetskraft och kompetens.

Det tredje målet är att erbjuda Nylands invånare de bästa möjligheterna till ett gott liv och höja sysselsättningsgraden till 80 procent senast år 2030. För att uppnå målet har man bland annat stött delaktighet och likabehandling och strävat efter att stärka samarbetet mellan kommande sysselsättningsområden samt en balanserad utveckling av regionstrukturen.

Johdanto: Uusimaa Reilusti edellä vuonna 2023

Reilusti edellä – Uusimaa-ohjelma 2022–2025 on Uudenmaan elinvoimaa ja hyvinvointia tukeva maakuntaohjelma. Tässä raportissa on kuvattu ohjelman tavoitteiden toteuttamista vuonna 2023. Raportin tarkoituksena on luoda kokonaiskuvaa siitä, minne Uusimaa on menossa ja miltä ohjelman toteutuminen näyttää, kun olemme edenneet ohjelmakauden 2022–2025 puoliväliin.

Uusimaa-ohjelmaa toteutetaan erityisesti hankkeilla. Uudenmaan kokoisessa maakunnassa hankkeita ja hanketoimijoita on lukuisia. Kaikkien hankkeiden, toimenpiteiden ja muiden ohjelman tavoitteita edistävän työn kuvaaminen tässä raportissa ei ole mahdollista eikä myöskään tarkoituksenmukaista.

Tähän raporttiin on koottu kiinnostavimpia ja vaikuttavimpia hankkeita ja toimenpiteitä jäseneltynä Uusimaa-ohjelman painopisteiden ja tavoitteiden alle. On huomattava, että monet hankkeet ja toimenpiteet toteuttavat yhden sijaan useampaa ohjelman tavoitetta. Selkeyden vuoksi kukin toimenpide on kuitenkin vain yhden tavoitteen alla.

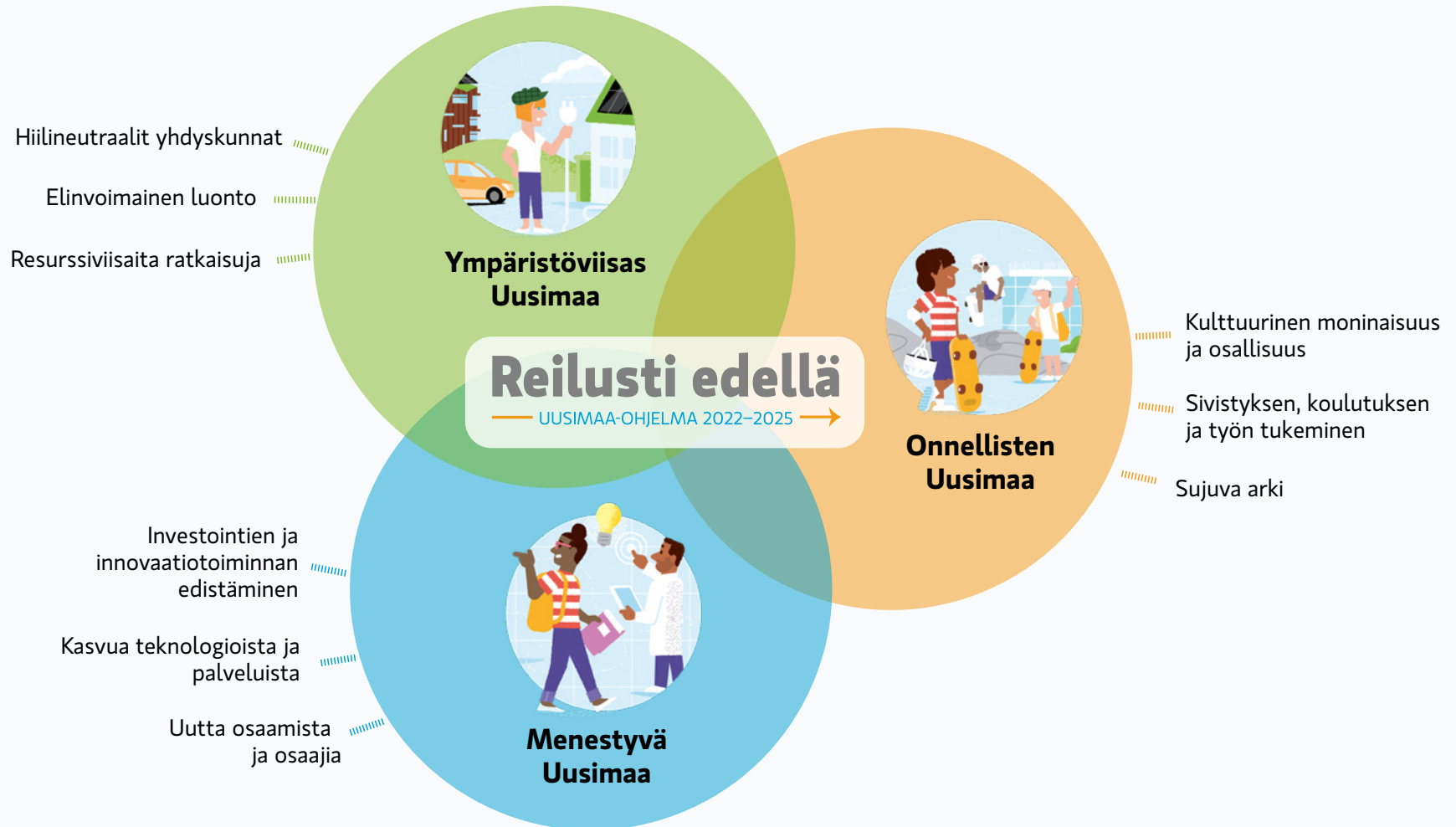
Uusimaa-ohjelmaa seurataan myös tilastollisten tunnuslukujen perusteella. Mittarit eivät suoraan osoita ohjelman tavoitteiden toteutumista, vaan ne kuvaavat välillisesti kehityksen suuntaa, johon ohjelmalla voidaan osaltaan vaikuttaa. Mittareiden tuloksia on esitelty lyhyesti raportin alussa.

Ohjelman toteutumista tukevia kehittämishankkeita rahoitetaan useilla eri rahoitusinstrumenteilla ja EU-rahoitusohjelmilla. Tärkeimpiä näistä ovat Horisontti Eurooppa, muut EU:n erillisohjelmat, Interreg-rahoitusohjelmat, EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelma sekä Uudenmaan liiton myönnettävissä ollut Alueiden kestävän kasvun ja elinvoiman tukeminen (AKKE) -rahoitus.

EAKR- ja ESR+ -hankkeiden suunniteltu rahoitus Uudellamaalla oli vuonna 2023 yhteensä 53,9 miljoonaa euroa. AKKE-rahoituksella käynnistyneiden hankkeiden kokonaisrahoitus oli vastaavasti 2,7 miljoonaa euroa.

Uusimaa-ohjelman painopisteet ja tavoitteet

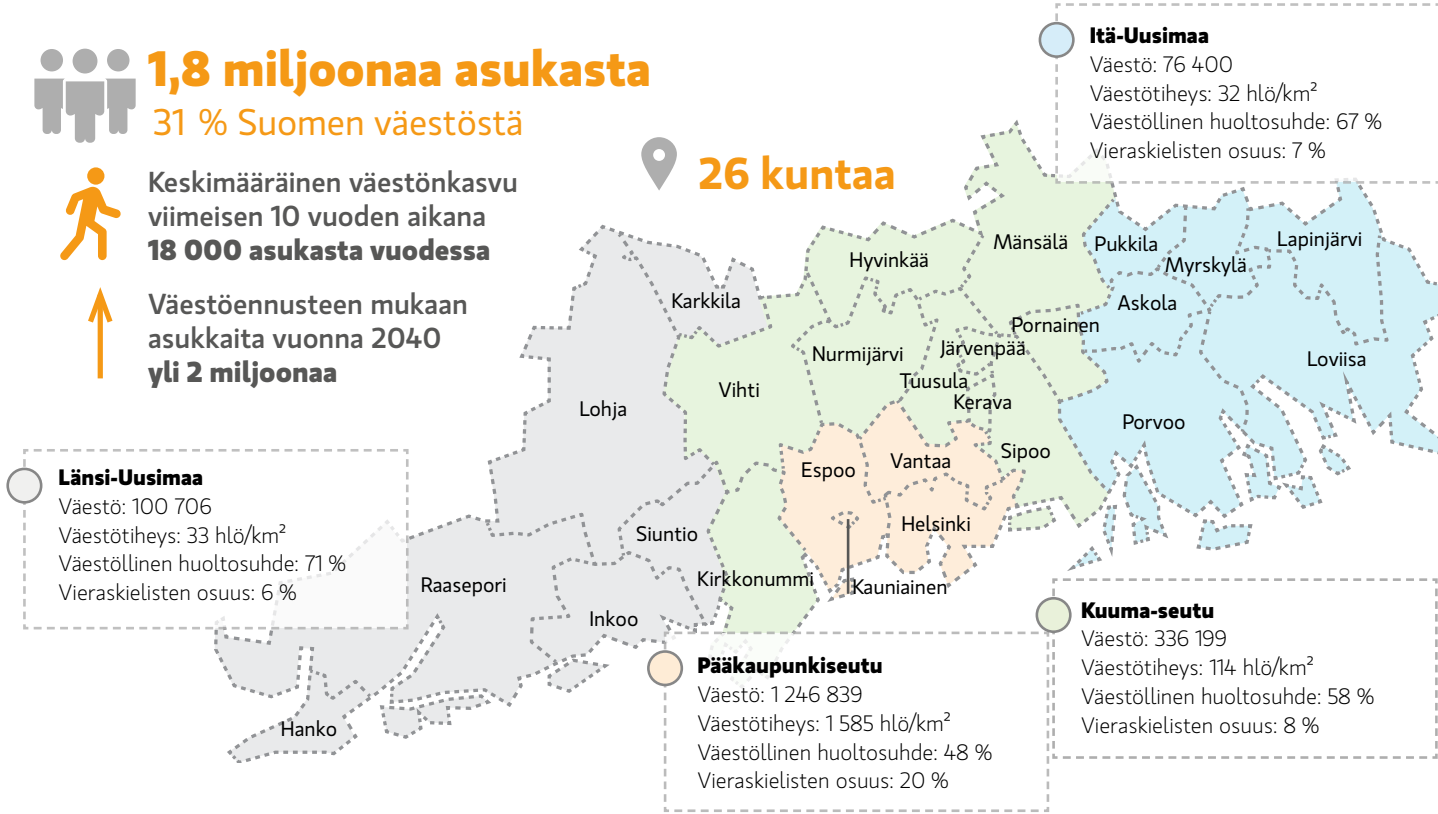
Uudenmaan tunnuslukuja

1,8 miljoonaa asukasta
31 % Suomen väestöstä

Keskimääräinen väestönkasvu viimeisen 10 vuoden aikana **18 000 asukasta vuodessa**

Väestöennusteen mukaan asukkaita vuonna 2040 **yli 2 miljoonaa**

26 kuntaa

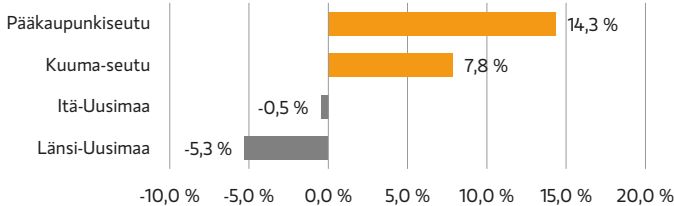
Väestöstä on

17 % vieraskielisiä
8 % ruotsinkielisiä
76 % suomenkielisiä

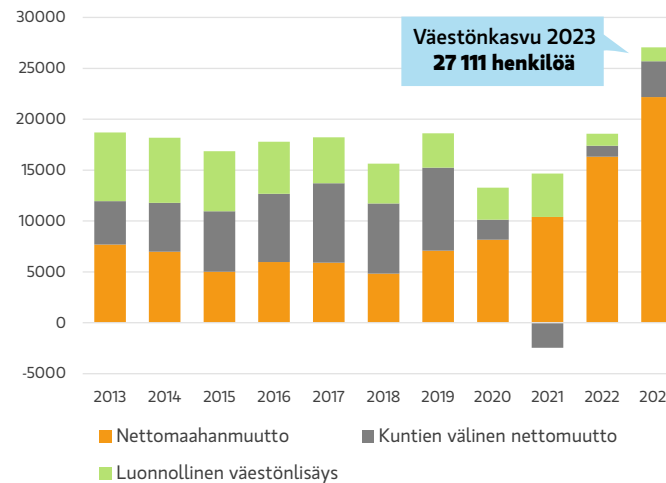
Kaikista Suomen vieraskielisistä **58 %** asuu Uudellamaalla

Ennusteiden mukaan Uudenmaan vieraskielisten määrä kasvaa **290 000 → 562 000** vuoteen 2040 mennessä

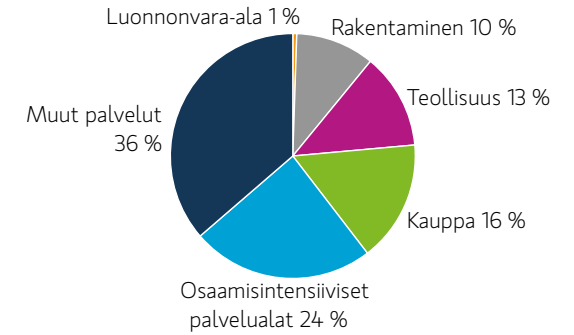
Väestönmuutos seuduittain 10 vuoden aikana

Uudenmaan väestönmuutos 2013–2023

Uudenmaan toimialaprofiili

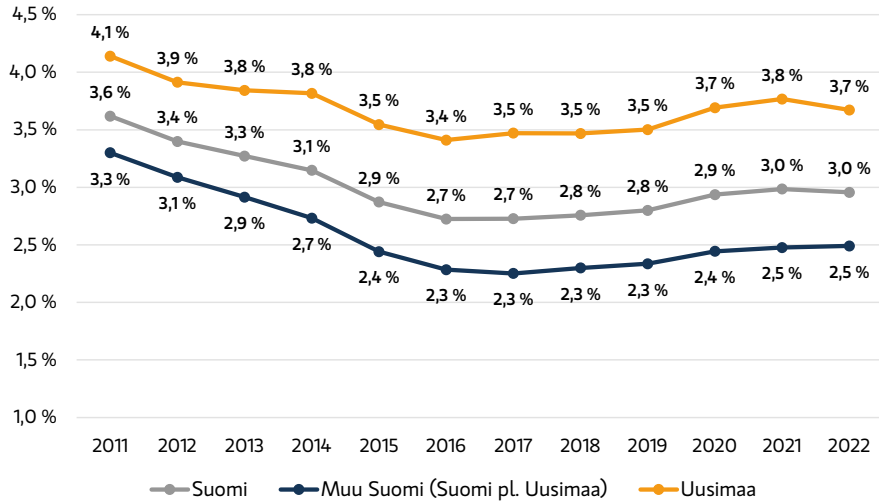

BKT asukasta kohden

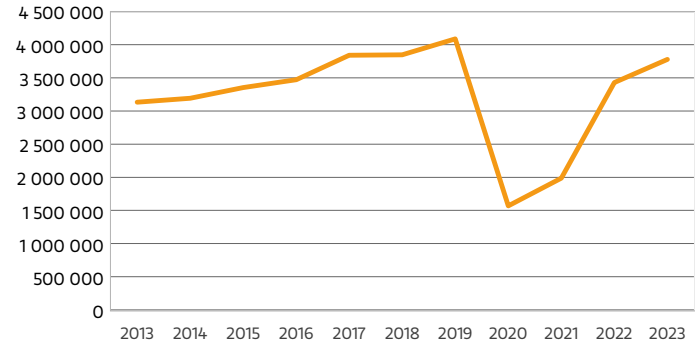
Uusimaa 61 400 €
Suomi 48 300 €
EU 35 400 €

Osuus koko Suomesta 39 %

T&K-intensiteetti (T&K/BKT) 2011–2022

Uudellemaalle saapuneet matkailijat 2013–2023

Ulkomaalaisten matkailusta
yli 50 % kohdistuu Uudellemaalle

Uudenmaan osuus Suomen
T&K-menoista **50 %**

Uusimaalaisilla on Suomen korkein koulutustaso

40 % yli 15-vuotiaista on
suorittanut jonkin korkea-
asteen tutkinnon

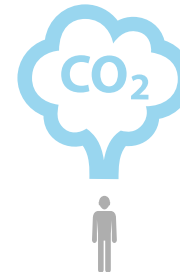
EU:n 2. innovatiivisin alue
(EU Regional Innovation Scoreboard 2023)

Uudellamaalla on noin
861 000 työpaikkaa
eli **36 %** koko Suomen työpaikoista

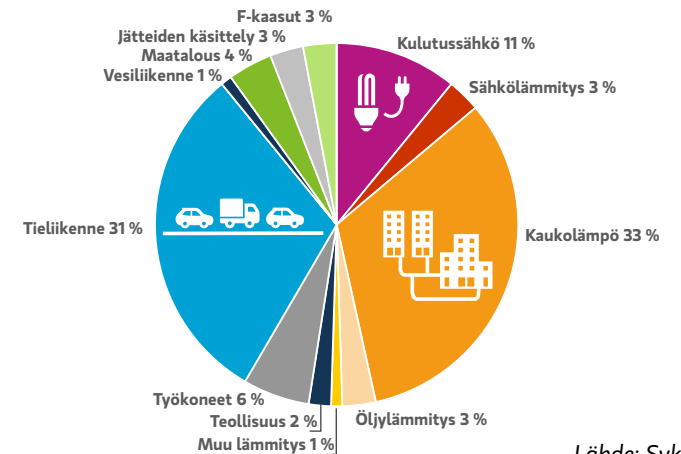
Päästöt asukasta kohden vuonna 2022

Uusimaa **3,8 tonnia** CO₂e/as.
Koko Suomi **5,8 tonnia** CO₂e/as.

Kokonaispäästöjen muutos
Uudellamaalla vuodesta 2005
-28 %

Päästöjen jakauma vuonna 2022

Lähde: Syke

Tulevaisuustutkat

Yksi osa ohjelman toteuttamista ja samalla tulevaisuuteen katsomista on Tulevaisuustutka-webinaarisarja, joka aloitettiin vuonna 2022. Tulevaisuustutka-webinaarisarjassa ennakoitaan globaaleja muutosvoimia ja niiden vaikutuksia Uudellemaalle. Uudenmaan liiton järjestämät Tulevaisuustutka-webinaarit ovat avoimia kaikille maakunnan tulevaisuudesta kiinnostuneille. Noin kuusi kertaa vuodessa järjestettävissä Tulevaisuustutkissa liiton kutsumat asiantuntijat alustavat ja keskustelelevat ajankohtaisesta aiheesta. Tarkoituksena on herättää keskustelua ja tarjota virikkeitä sekä osallistujien työhön että Uudenmaan liiton aluekehittämisen ja -suunnittelun tueksi.

Vuonna 2023 järjestettiin seuraavat Tulevaisuustutkat (otsikossa linkki tallenteeseen):

Megatrendit Uudellamaalla

- Vieraana strategia- ja ennakointijohtaja Katri Vataja, Sitra

Kansainvälinen ympäristösäätely ja sen vaikutus Uudellamaalla

- Vieraina valtiosihteerit Terhi Lehtonen, YM ja finanssineuvos Pekka Morén, VM

Eduskuntavaalien tulos Uudenmaan näkökulmasta

- Vieraina johtaja Mari Vaattovaara, Kaupunkitutkimusinstituutti Urbaria ja politiikan toimittaja Unto Hämäläinen

Uudenmaan mahdollisuudet ja rooli Naton jäsenmaa Suomessa

- Vieraina toimitusjohtaja Risto E.J. Penttilä, Nordic West Office, kenraalimajuri evp Pekka Toveri, Mike Klyszeiko ja Elsa Korpi, AmCham Finland ry

Hyvinvointitalouden mahdollisuudet Uudenmaan kunnissa

- Vieraina erityisasiantuntija Ville Nieminen, Suomen Kuntaliitto ry, kehittämisneuvos Heli Hätönen, STM ja projektipäällikkö Päivi Rouvinen-Wilenius, Sininauhaliitto ry

Maahanmuutosta ratkaisu heikkenevään huoltosuhteeseen ja osaajapulaan?

- Vieraina tutkimusjohtaja Antti Kauhanen, ETLA, pääekonomisti Youssef Zad, Suomen startup-yhteisö ja erikoistutkija Pasi Saukkonen, Helsingin kaupunki

Mitä tarvitaan onnistuneeseen kotoutumiseen?

- Vieraina projektipäällikkö Mona Eid, THL, toiminnanjohtaja, Abdirahim Husu Hussein, MoniHeli ry ja tutkija Nafisa Yeasmin, Lapin yliopisto

1. Ympäristöviisas Uusimaa

Tavoitteena on, että Uusimaa on Euroopan ympäristöviisain maakunta. Tavoite saavutetaan kehittämällä alue- ja yhdyskuntarakennetta kestävästi sekä turvaamalla luonnon monimuotoisuus. Meillä on keskeinen rooli siinä, että Suomi pääsee hiilineutraalisuustavoitteeseensa. Luomme reiluja ja resurssiviisaita ratkaisuja paikallisiin ja globaaleihin ilmastonmuutoksen haasteisiin, hyvinvointia vahvistaen. Ympäristöviisaiden toimien ansiosta Uusimaa säilyy puhtana, viihtyisänä ja luonnoltaan monimuotoisena.

Kärkitavoite: Uusimaa on hiilineutraali vuonna 2030.

Sekä kansallisesti että EU-tasolla on käynnissä lakihankkeita, joilla on huomattava vaikutus Uudenmaan alueidenkäyttöön ja sitä kautta ilmastotyöhön. Käynnissä oleva maankäyttö- ja rakennuslain uudistus (rakentamislaki, alueidenkäyttölaki) vaikuttaa kokonaisuutena katsottuna heikentävän alueiden suunnitelmallisen, hallitun kehittämisen edellytyksiä. Myös EU:ssa valmisteilla olevan

ennallistamisasetuksen 6. kaupunkeja koskeva artikla olisi alkuperäisessä muodossaan voinut johtaa ilmaston kannalta haitalliseen yhdyskuntarakenteen hajautumiseen. Näihin lakihankkeisiin vaikuttamiseksi Uudenmaan liitto on tehnyt tiivistä edunvalvontayhteistyötä kuntien, muiden maakuntaliittojen ja keskeisten sidosryhmien kanssa. Liitto on mm. järjestänyt säännöllisesti ”Kaavakahvila”-etätilaisuuksia, joissa on ollut mahdollisuus käsitellä yhdessä ajankohtaisia lakiuudistusteemoja. Lisäksi liitto on koordinoanut yhteisten kannanottojen valmistelua ja järjestänyt tapaamisia päättäjien ja sidosryhmien kanssa. Edunvalvonnan tavoitteena on ollut vaikuttaa lakiuudistusten sisältöihin niin, että ne antaisivat mahdollisimman hyvän tuen alueidenkäytön ilmaston ja ympäristön kannalta kestäväälle kehittämiselle. Edunvalvontaa tehtiin myös rannikko-saaristoasioiden edistämiseksi Saaristoasiain neuvottelukunnan sihteeristössä, jossa Uudenmaan liitto on mukana. Sihteeristö mm. pyrki tuomaan saaristoalueita koskevia asioita hallitusohjelmaan ja aloitti uuden saaristo-ohjelman valmistelun loppuvuodesta 2023.

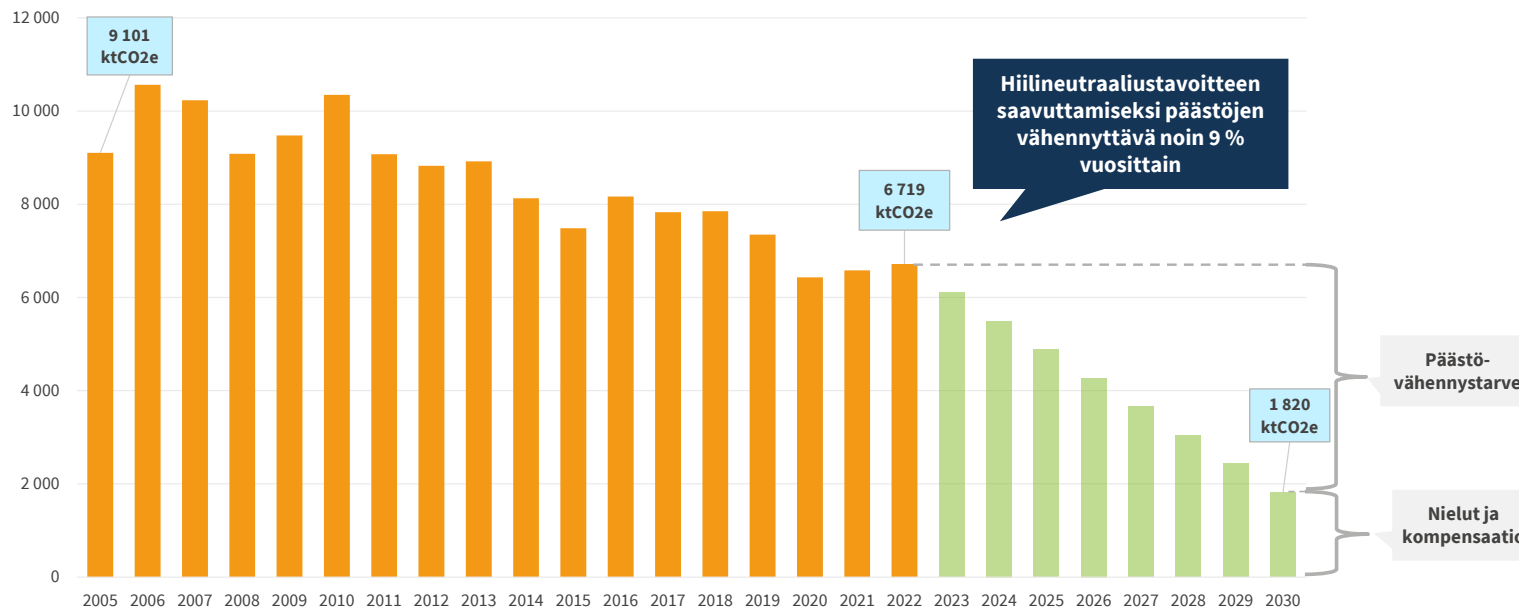
Uusimaa-ohjelman mukaisen ilmastotyön organisoituminen kunnissa eteni vuonna 2023. Lähes kaikissa alueen kunnissa on laadittu ilmastosuunnitelma ja asetettu hiilineutraali- tai päästövähennystavoite. Nurmijärven kunta laati ensimmäisen ilmastosuunnitelmansa ja työ käynnistettiin Inkoossa, Mäntsälässä ja Loviisassa. Usealle kunnalle myönnettiin tuki ilmastosuunnitelman laadintaan. Ilmastobudjetti otettiin käyttöön Espoossa ja Vantaalla.

Kestävän liikkumisen edistämiseksi uudenlaisia liikkumismuotoja ja -konsepteja tutkittiin ja pilotoitiin Metropolian Smart Countryside Mobility -hankkeessa. Kunnissa on myös tehty avauksia ja toteutettu mm. kävelyn ja pyöräilyn edistämistä, rakennettu uusia liityntäpysäkkejä ja lisätty joukkoliikenteen vuoroja. Yksi haaste kunnissa liikkumisen toimenpiteiden toteuttamiseen on rahoituksen kohdentuminen uusien keinojen kehittämiseen vaikuttavaksi tunnistettujen toimenpiteiden toimeenpanon sijasta.

Vapaa-ajan ja matkailun vähähiilisiä ratkaisuja edistettiin monissa hankkeissa. Posintran koordinoimassa Hiiliviisas Jukola -hankkeessa kehitettiin ja pilotoitiin vähähiilisen massatapahtuman järjestämistä, Helsingin kaupunginkirjaston hallinnoimassa Kirjastojen ympäristötyö näkyväksi ja teräväksi -hankkeessa toteutettiin usean kunnan kirjaston hiilijalanjälki laskenta ja kädenjälkitarkastelu, ja Novagon Carbon Neutral Experience -hankkeessa pilotoitiin 15 kunnan kanssa matkailun hiilijalanjäljen laskentaa.

Uusimaa-ohjelman Hiilinelujen vahvistaminen -toimenpidettä edistettiin toteuttamalla hiilinelujen tilannekuva liitossa. Lisäksi edistettiin kuntametsien hiilensidontaa muun muassa tukemalla kuntien metsäohjelmien laadintaa.

Uudenmaan khk-päästökehitys ja tavoiteura vuoteen 2030

Laskelmassa hiilineutraaliuden määritelmänä pidetään 80 prosentin päästövähennystä vuoden 2005 lähtötasosta. Lopun 20 prosenttia oletetaan sitoutuvan hiilineluihin ja kompensoitavan muilla keinoin. Viimeisimmät Suomen ympäristökeskuksen (Syke) päästötiedot ovat vuodelta 2022 (ennakkotieto). Kyseisestä vuodesta laskettuna teoreettinen päästövähennystarve on 4 899 ktCO₂e, jotta hiilineutraalius saavutetaan tavoitteen mukaisesti vuonna 2030. Vuosittainen vähennystarve on 612 ktCO₂e eli noin 9 prosenttia.

1.1 Tavoite: Hiilineutraalit yhdyskunnat

1.1.1 Alueellinen ilmastonmuutokseen sopeutumisen edistäminen

Syksyllä 2023 käynnistyi VILKKU (Visiona ilmastonestävä Uusimaa) -hanke, joka jatkuu kesään 2026 asti. EAKR-rahoituksella toteuttavan hankkeen tavoitteena on tuottaa alueellinen ilmastoriskitarkastelu. Tarkastelu kohdentuu laajasti Uudenmaan merkittävälle toimialoille. Työssä tarkastellaan Uuteenmaahan suoraan sekä epäsuoraan kohdistuvia ilmastoriskejä ja niiden vaikutuksia. Ilmastonmuutoksen epäsuorat ja kansainväliset heijastevaikutukset voivat vaikuttaa kuntien toimintaympäristöön ja toimintamahdollisuuksiin jopa suoria vaikutuksia vahvemmin. Näiden tarkastelu tekee työstä merkittävän, koska heijastevaikutuksia ei ole tarkasteltu juurikaan edes kansallisella tasolla. Näiden tunnistamisen myötä tarkastelu kytkeytyy muihin maakunnan toimintaympäristöön vaikuttaviin ajureihin ja laajentuu kattamaan kuntien koko toimijakentän myös kuntaorganisaation ulkopuolelta.

Hankkeessa on tavoitteena myös laatia ensimmäinen alueellinen ilmastonmuutokseen sopeutumis suunnitelma Uudellemaalle. Sopeutumis suunnitelmaan kootaan Uudenmaan kuntien, maakunnan sekä eri sektoreiden konkreettisia sopeutustoimia. Lisäksi hankkeen aikana kuntia tuetaan niiden omissa sopeutumistarkasteluissa. Hankkeen

myötä ilmastonmuutokseen sopeutuminen linjitetään myös osaksi alueellista ennakointi- ja kehittämistyötä.

1.1.2 Ilmastonmuutokseen sopeutuminen kansainvälisessä yhteistyössä

Horisontti Eurooppa -rahoitusta saanut Regions4Climate -hanke käynnistyi vuoden 2023 alussa ja jatkuu vuoden 2027 loppuun saakka. Hanke kokoaa 12 Euroopan aluetta kehittämään ja testaamaan ilmastoresilienssin ja ilmastonmuutokseen sopeutumisen toimenpiteitä, joita rajat ylittävä yhteistyö ja tiedonvaihto tehostaa. Hanke tukee Pariisin ilmastopimuksen ja eurooppalaisen ilmastolainsäädännön toteuttamista, joka toteutetaan VTT Oy:n johdolla 45 organisaation pitkäaikaisena yhteistyönä - mukana on alueiden lisäksi sekä tutkimusorganisaatioita että yrityksiä. Hanke tuottaa laaja-alaisesti ratkaisuja ilmastomuutokseen sopeutumiseen. Teknologisia ja sosioekonomisia ratkaisuja ja niiden vaatimaa tiedon tuottamista sekä analytiikkaa testataan ja demonstroidaan hankkeen partnerialueilla. Lisäksi hanke tuottaa validoituja käyttäjäkeskeisiä välineitä sosiaalisesti oikeudenmukaisen ilmastosopeutumisen ja resilienssin edistämiseksi. Hankkeen tulokset luovat tietopohjaa ja edistävät politiikkatason päätöksentekoa.

Uudenmaan liitto on ollut aktiivinen useamman työpaketin käynnistämässä ja käytännön työn muotoutumisessa. Liiton R4C -tiimi toimii tiiviissä

yhteistyössä alueen demonstraatiosta vastaavan Forum Virium Helsingin ja Helsingin yliopiston tutkijoiden kanssa. Tarkoituksena on kehittää Helsingin kaupungin alueellisten 3D-mallien pohjalta laajemmin ilmastonmuutokseen sopeutumiseen käyttökelpoinen digitaalinen kaksonen, joka kattaa myös muita alueita. VTT:n johdolla Uudenmaan tiiviisti työskentelevä aluepartnerit ovat myös käynnistäneet lämpötilasensoreiden asentamisen Laajasalon alueelle. Sosioekonominen sopeutumisen näkökulma on projektin kannalta tärkeää ja liiton projektitiimi on käynnistänyt sen osalta yhteistyön työpaketista vastaavan Demos Helsingin kanssa.

1.1.3 Kestävän liikkumisen edistäminen Itä- ja Länsi-Uudellamaalla

Uudenmaan liitto ja Uudenmaan ELY-keskus teettivät selvityksen kestävästä matkaketjuista Itä- ja Länsi-Uudellamaalla. Työhön osallistuivat myös Itä- ja Länsi-Uudenmaan kunnat, Liikenne- ja viestintävirasto, Väylävirasto sekä HSL. Selvitys esittelee Itä- ja Länsi-Uudenmaan tärkeimmät kestävä liikkuksen matkaketjut, joissa pääasiallinen kulkumuoto on joukkoliikenne tai pyöräily. Tavoitteena on varmistaa kestävä liikkuksen ja liikenneturvallisuuden olosuhteiden parantaminen erityisesti näissä matkaketjuissa.

Selvityksessä tunnistettiin kolme kestävä liikkuksen laatukäytävää. Tärkeimmät kestävä liikkuksen matkaketjut tunnistettiin priorisoimalla

matkaketjut matka-ajan, käyttäjäpotentiaalin ja päästövähennyspotentiaalin perusteella. Matkaketjut arvioitiin tärkeysjärjestykseen ja niistä tunnistettiin tärkeimmät laatuikäytävät sekä tärkeimmät joukkoliikennepysäkit. Pysäkit luokiteltiin ensimmäistä kertaa pysäkkiluokkiin. Pysäkeille, pysäkeille johtaville reiteille sekä henkilöautojen ja pyörien liityntäpysäköinnille asetettiin laatutavoitteet. Selvityksessä tutkittiin, mitä infrastruktuurille voidaan tehdä, jotta kestävä liikuminen olosuhteet paranevat. Tavoitteena oli varmistaa, että olosuhteita parannetaan jatkossa erityisesti tärkeimmiksi tunnistetuilla kestävä liikuminen matkaketjuilla.

1.1.4 Ilmastonmuutoksen hillinnän edistäminen

Suomen ympäristökeskuksen vetämän Canemure-hankkeen tavoitteena on edistää ilmastonmuutoksen hillinnän käytännön toimenpiteitä. Kuusivuotisessa valtakunnallisessa hankkeessa on mukana kaikkiaan 22 toimijaa: kuntia ja kunnallisia organisaatioita, tutkimuslaitoksia ja yrityksiä. Suomen ympäristökeskuksen lisäksi hankkeen päätoimijoita ovat Tampereen yliopisto, Luonnonvarakeskus ja Ilmatieteen laitos. Suurin osa rahoituksesta tulee EU:n Life-ohjelmasta.

Hankkeessa on mukana seitsemän alueellista toimijaa, jotka laativat alueelleen hiilineutraalisuustiekartat ja toimivat osahankkeiden aluekoordinaattoreina. Uudenmaan liitto toimii Uudenmaan

aluekoordinaattorina. Liitto edistää hankkeen kautta alueellista yhteistyötä ja on laatinut sen puitteissa Hiilineutraali Uusimaa 2030 -tiekartan. Uudenmaan osahankkeessa pyritään myös selkeyttämään maakunnan toimijoiden välistä ilmastopolitiikkaa ja löytämään ilmastotyöhön yhteinen suunta.

Vuonna 2023 Canemure-hankkeessa tuettiin SILTA-hanketta kuntien ilmastotyön vauhdittamisessa ja edistettiin Hiilineutraali Uusimaa -tiekartan toimenpideohjelman päivitystä. Toimenpideohjelman päivitys sisälsi mm. liiton sisäisten ilmastotyön teematiimien työpajoja ja konsulttityönä laadittavan Uudenmaan ilmastotyön tilannekuvan kilpailutuksen. Lisäksi hankkeessa osallistuttiin erilaisiin selvityksiin ja sisäisen ilmastotyön edistämiseen, kuten hiilinelukysymysten haltuunottoon, energiasektorin tilannekuvan laatimiseen ja uusien teknologioiden, erityisesti vedyn, hyödyntämismahdollisuuksien kartoitukseen. Alkuvuoden merkittävä panostus hankkeessa oli myös sopeutumistyön valmistelu ja käynnistäminen.

1.1.5. Kuntien ilmastotyön tukeminen

Sitouttavan Ilmastotyön malli Uudenmaan kunnille (SILTA) -hanke aloitti toimintansa vuoden 2022 alussa ja päättyi syksyllä 2023 saaden rahoituksensa ympäristöministeriöltä. Uudenmaan liitto toimi hankkeen vetäjänä. Hankkeen päämääränä oli kuntien sitouttaminen ilmastotyöhön sekä

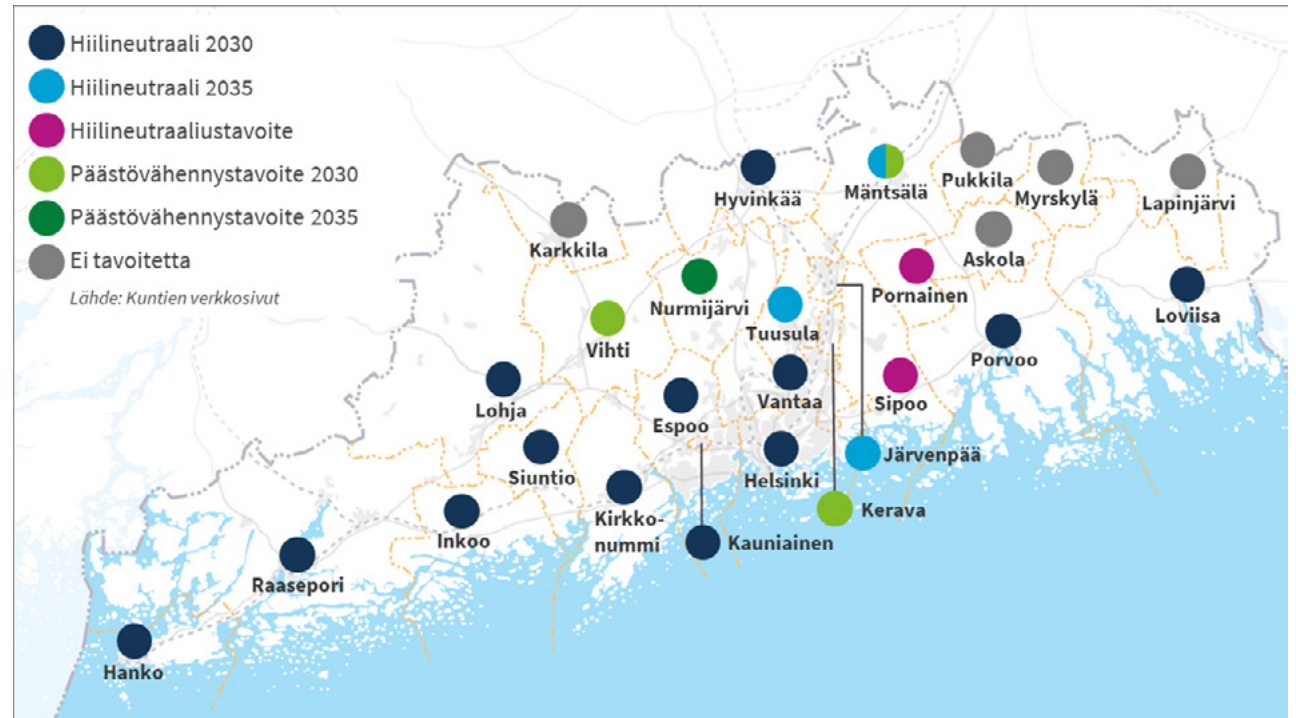
ilmastotyön tunnettuuden lisääminen kuntien keskeisten toimijoiden keskuudessa. Tavoitteisiin kuuluivat myös kuntien ilmastotoimien ohjelmoiminen, hankkeistaminen ja seuranta ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi, tukien samalla Uudenmaan hiilineutraaliustavoitetta 2030.

Vuonna 2023 SILTA-hanke keskittyi erityisesti ilmastotyötä aktiivisesti harjoittavien kuntien tukemiseen. Ilmastosuunnitelmien laadintaa ohjattiin ilmastolain uudistuksen pohjalta ja kehitettiin virtuaalista hankeseinää, joka toimii alustana hankkeiden jakamiselle ja yhteistyökumppaneiden löytämiselle. Hanke saavutti konkreettisia tuloksia, kun useampi kunta aktivoitui ilmastotyössä ja ilmastotietoisuus sekä valmius ilmastotoimiin kasvoi merkittävästi kunnissa. SILTA-hanke vahvisti myös Uudenmaan liiton roolia kuntien ilmastotyön tukijana ja koordinoijana, tarjoten samalla uusia työkaluja ja materiaaleja kunnille ilmastotyön kehittämiseen ja yhteistyöhön.

1.2 Tavoite: Elinvoimainen luonto

1.2.1 Ekologisten verkostojen vahvistaminen

Vuonna 2023 Uudenmaan liitto ohjeisti kuntien kaavoitusta ja muita asiantuntijoita maakuntakaavan viheryhteystarpeiden tulkinnessa. Kunnille ja viranomaisille suunnattu Uudenmaan ekologisten verkostojen seminaari järjestettiin syksyllä. Kunnille kehitettiin indeksityökalu ekologisten

Uudenmaan kuntien hiilineutraalius- ja päästövähennystavoitteet. Tiedot on koottu maaliskuussa 2024.

yhteyksien toimivuuden arviointiin ja työkalun kehittämistä on jatkettu Sitowise Oy:n kanssa. Indeksistä on tuotettu tarkennuksia ja aineisto on valmiina laajempaa testausta varten, joka on tarkoitus toteuttaa Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen kanssa.

Lausuntotyössä painotettiin ekologisten verkostojen merkitystä ilmastonmuutokseen sopeutumisen

kannalta. Väyläviraston kanssa tehtiin yhteistyötä ekologisten yhteyksien tietojen täydentämisessä.

Uudenmaan liitto tuki Kuntaliiton ja SYKE:n tiedotusta Luontokunnat -verkostossa ja erityisesti Luontoviisaat kunnat -verkoston käynnistymisessä. Uudenmaan liitto osallistui ekologisten kompensaation ja ennallistamisen keskusteluihin maankäytön suunnittelun näkökulmasta, muun

muassa kompensatiopilottien ohjausryhmässä. Luontotietoon liittyvää tiedontuotantoa seurattiin ja siihen vaikutettiin eri tasoilla. Lisäksi käynnistettiin yhteistyö Uudenmaan ELY:n ja SYKE:n kanssa ajantasaisemman luontotiedon tuottamiseksi Uudenmaan alueelle.

1.2.2 Luonnon monimuotoisuuden lisääminen

Vuonna 2023 Uudenmaan liitto osallistui ELY:n koordinoiman Uudenmaan Helmi-yhteistyöryhmän toimintaan. Helmi-elinympäristöohjelman kautta jaettavaa luonnonhoitorahoitusta suunnataan jatkossa voimakkaammin niin sanottuihin Helmi-monimuotoisuuskeskittymiin, joissa erilaisten kohteiden (esim. perinnebiotoopit, pienvedet, suot, lintuvedet) luonnonhoito parantaa toimenpiteiden vaikuttavuutta kokonaisuutena. Yhteistyöryhmän tarkoitus on ehdottaa alueelleen keskittymiä ja vuoden 2023 aikana Uudellemaalle perustettiin kaksi keskittymää Hankoon ja Loviisaan. Uudenmaan liitto on ollut aktiivisesti edistämässä myös Keski-Uudenmaan virtavesiin keskittyvän keskittymän hakemuksen laatimista. Päätös kyseisen keskittymän perustamisesta tehdään keväällä 2024.

Kunnille tarjottiin tiedollista tukea kuntametsien käytön tavoitteiden määrittämiseen ja monissa kunnissa on haluttu kiinnittää enenevässä määrin huomiota luonnon monimuotoisuuden edistämiseen, ilmastonmuutoksen hillintään ja ilmastonmuutokseen sopeutumiseen. Uudenmaan liitto on tarjonnut kunnille materiaalia monitavoitteisen metsäohjelman laadinnan tueksi, muun muassa metsäohjelman luonnospohjan ja tarkistuslistoja metsäohjelman laadinnan vaiheisiin.

Kuntien metsäasioista vastaaville järjestettiin kesäkuussa 2023 retkeily Tuusulan Tuomalansuon metsäalueella, jolle on tehty monitavoitteinen metsäsuunnitelma. Retkellä perehdyttiin muun muassa soiden ennallistamiseen, kuusikoiden hyönteistuhokestävyyden parantamiseen metsien rakennepiirteitä monipuolistamalla ja metsien virkistyskäytön ja luontoarvojen turvaamisen yhteensovittamiseen.

1.2.3 Merialuesuunnittelun yhteistyön edistäminen

Suomen merialuesuunnitelman 2030 tavoitteena on edistää meriympäristön hyvää tilaa, luonnonvarojen kestävästä käyttöä sekä sinistä taloutta. Näiden tavoitteiden edistämiseksi Uudenmaan liitto osallistui vuonna 2023 yhdessä rannikon muiden maakuntien kanssa Suomen rannikkostrategian päivittämiseen ja EU-hankkeisiin (MSP-GREEN ja eMSP NBSR), sekä järjesti tilaisuuksia aiheesta. Ajankohtaisia teemoja vuonna 2023 olivat mm. merialuesuunnittelun kohtaamat haasteet Euroopan vihreän kehityksen näkökulmasta, merialueita koskevan tiedon lisääminen sekä merelliseen monikäyttöön perustuvan MariPark-konseptin kehittäminen kestävästä sinisen talouden edistäjänä. Merialuesuunnittelun yhteistyön koordinaation kanssa tehtiin myös merialuesuunnitelman ajantasaisuuden ja vaikuttavuuden tarkastelua sekä valmisteltiin päivityskierroksen käynnistystä.

1.3 Tavoite: Resurssiviisaita ratkaisuja

1.3.1 Kiertotalousyhteistyön vahvistaminen

Uudenmaan liiton vetämän Uudenmaan kiertotalouslaakso -hankkeen tavoitteena on rakentaa alueellinen ekosysteemi, joka tukee yritysten siirtymistä kiertotalouteen. AKKE-rahoitteinen hanke on käynnistynyt vuoden 2022 lopulla ja kestää vuoden 2024 loppuun saakka.

Tavoitteena on luoda uutta liiketoimintaa ja kasvattaa yritysten liikevaihtoa kiertotalouden avulla. Hankkeessa vahvistetaan yhteistyötä yritysten, kuntien ja kaupunkien välillä, pyritään hyödyntämään materiaalivirtoja tehokkaammin ja vahvistamaan Uudenmaan brändiä kiertotalouden edelläkävijänä. Hanke sisältää ekosysteemi-kehittämistä, alueellisen green dealin sekä sen toimenpideohjelman laadintaa, teematyöpajoja ja arvoketjujen mallinnusta eri aloilla kuten ruoka, rakentaminen, muovit, tekstiilit sekä sähkö- ja elektroniikkalaitteet. Lisäksi hankkeessa tavoitellaan kansainvälistä näkyvyyttä ja yhteistyötä muun muassa EU:n aloitteiden, verkostojen ja tapahtumien kautta, vahvistaen samalla Uudenmaan asemaa kiertotalouden edelläkävijänä.

Hankkeen ensimmäisenä vuonna 2023 toimenpiteitä on viety eteenpäin muun muassa työpajoissa. Hankkeessa toteutettiin myös materiaalivirtakartoitus rakentamisen ja elektroniikan jätevirroista ja toimijoista pohjaksi teemaekosysteemien kehittämiseksi. Ruokateemainen työpaja käynnisti maakunnan ruokastrategian valmistelun. Hankkeessa on myös julkaistu tiivistelmät Uudellamaalla käynnissä olevista kiertotaloushankkeista sekä arvoketjukuvaukset.

Lisäksi Uudenmaan alueen kiertotaloustoimijat on koottu karttasovellukseen, jossa koko ekosysteemi on kaikkien nähtävillä laakson ja Helsinki Smartin [verkkosivuilla](#). Uudenmaan kiertotalouslaakso on aktiivisesti osallistunut EU:n Circular Cities and Regions -aloitteen työhön sekä liittynyt erilaisiin kansainvälisiin verkostoihin ja hankkeisiin, kuten Nordic Circular Hotspotiin. Hankkeen viestintä- ja tapahtumatoiminta on lisännyt alueen näkyvyyttä kansallisesti ja kansainvälisesti.

Uudenmaan kiertotalouslaakso -hankkeessa vahvistetaan yhteistyötä yritysten, kuntien ja kaupunkien välillä, pyritään hyödyntämään materiaalivirtoja tehokkaammin ja vahvistamaan Uudenmaan brändiä kiertotalouden edelläkävijänä.

2. Menestyvä Uusimaa

Tavoitteena on, että Uusimaa on Euroopan innovatiivisin maakunta, jossa monialaiset verkostot tuottavat yhdessä maailmanluokan innovaatioita ja menestyvää liiketoimintaa. Yrityksemme ja korkeakoulumme ovat kansainvälistä huippua ja maakuntamme on tunnettu innovatiivisista keilu- ja innovaatioympäristöistään. Uusimaa on houkutteleva sijoittumispaikka kansainvälisille osaajille, yrityksille ja investoinneille. Alueemme on kansainvälisen liikenteen solmukohta, joka turvaa paitsi Uudenmaan, niin myös koko Suomen saavutettavuuden ja kansainvälisen kilpailukyvn.

Kärkitavoite: Uudenmaan T&K-toiminnan menot ovat kohonneet viiteen prosenttiin maakunnan BKT:sta vuoden 2030 mennessä.

Uusimaa on saanut yli 400 miljoonaa euroa rahoitusta Euroopan unionin tutkimus- ja innovaatiohjelma Horisontti Euroopasta vuosina 2021–2023. Uudenmaan menestys Horisontti Eurooppa

-ohjelmassa vaikuttaa koko Suomeen, sillä monilla rahoituksessa menestyneistä organisaatioista on toimipaikkoja sekä tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa (TKI) ympäri Suomea. Uusimaalaiset toimijat ovat saaneet enemmän ohjelman rahoitusta kuin muut Suomen alueista yhteensä. Maakunnan tutkimusorganisaatiot sekä pienet ja keskisuuret yritykset ovat menestyneet erityisen hyvin EU-rahoituksen hakemisessa oman tutkimus- ja innovaatiotoimintansa edistämiseksi.

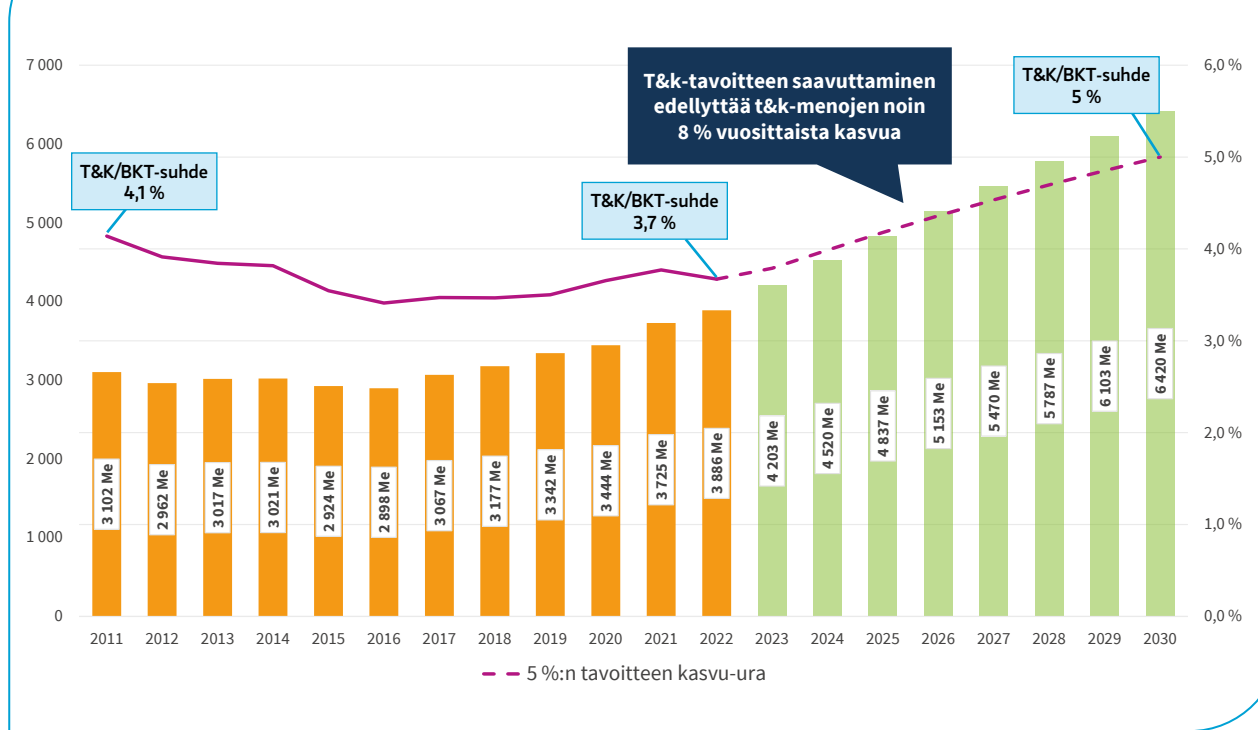
Yhteistyö ja kyky hyödyntää kansainvälisiä verkostoja ovat Uudenmaan keskeisiä menestystekijöitä. Kansainvälinen yhteistyö on merkittävässä roolissa Uudenmaan liiton hanketoiminnan, investointien houkuttelun ja innovaatiotoiminnan vauhdittamisen sekä uusien osaajien houkuttelemisen näkökulmasta. Uudenmaan liitto osallistuu aktiivisesti kansainväliseen yhteistyöhön ja päätöksentekoon mm. EU:n keskeisten työryhmien kautta.

Uudenmaan liitto on jakanut vuodesta 1993 lähtien vuosittaisen Uudenmaan yrityspalkinnon menestyville yrityksille eri sarjoissa. Vuonna 2023

palkintojen teemana oli vastuullisuus ja vaikuttavuus ja palkinnot jaettiin kiertotalousyritysten sarjassa Romu Keinänen Oy:lle, pk-yrityksen sarjassa Kirkkonummen Huolto Oy:lle ja startup-sarjassa Parkly Oy:lle.

Uudenmaan T&K-menojen kehitys sekä kasvu-ura 5 prosentin T&K-tavoitteelle

Laskelmassa 5 prosentin T&K-tavoitteen (T&K/BKT-suhde) saavuttaminen vuoteen 2030 mennessä edellyttää Uudenmaan t&k-menojen kasvattamista nykyisestä 3,9 miljardista eurosta 6,4 miljardiin euroon. Vuositasolla kasvutarve olisi noin 320 miljoonaa euroa eli 8 prosenttia vuosittain. Laskelmassa BKT:n kasvuennuste perustuu Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen (ETLA) tuoreimpaan, kevään 2024 julkaisemaan ennusteeseen Suomen talouden kasvuvauhdista. Uudenmaan bkt:n kasvuvauhdin oletetaan seuraavan koko maan kasvuvauhtia. BKT:n pitkän aikavälin kasvuennusteisiin liittyy luonnollisesti paljon epävarmuuksia, mikä on hyvä huomioida laskelman tuloksia tulkitessa.

2.1.2 Innovatiivisten liikkumiskäytäntöjen kehittäminen

RECIPROCITY (Replication of innovative concepts for peri-urban, rural, or inner-city mobility) oli Horisontti Eurooppa -rahoitteinen hanke, joka toteutettiin vuosina 2021–2023. Hankkeen keskiössä oli vastata kaupungistumisen, ilmastonmuutoksen ja digitalisaation haasteisiin kehittämällä innovatiivisia liikkumiskäytäntöjä. Hankkeen tavoitteena oli verkostoitumalla, hyvien käytäntöjen jakamisella ja uusien kumppanuuksien luomisella yhdistää eurooppalaisia kaupunki- ja maaseutualueita älykkään ja puhtaan liikkumisen edistämiseksi. Nelivaiheisen replikointimenetelmän avulla (identifiointi, oppiminen, kiihdyttäminen, jakaminen) hanke pyrki tukemaan eurooppalaisia kaupunkialueita ilmastokestäviksi ja multimodaalisiksi solmukohtiksi.

Hankkeeseen osallistui kymmenen eurooppalaista partneria ja Uudenmaan liitto oli aktiivisesti mukana hankkeen toimenpiteissä eri rooleissa. Hankkeen tulokset on koottu hankesivustolle ja

2.1 Tavoite: Investointien ja innovaatiotoiminnan edistäminen

2.1.1 Logistiikan tulevaisuudennäkymien selvittäminen

Logistiikkajärjestelmiin kohdistuvien toimintaympäristön muutostekijöiden vaikutus korostuu Uudellamaalla, joka on Suomen keskeisin logistiikan keskus. Päästöjen vähentämistavoitteiden, kuljetuskustannusten alentamispaineen sekä epävarman ja ennustamattoman toimintaympäristön

vaikutuksesta varastointi ja logistiikka-alueiden tarve voi lisääntyä Uudellamaalla.

Uudenmaan logistiikkaselvityksessä laadittiin neljä skenaariota Uudenmaan logistiikan tulevaisuuden kehityssuunnista, joiden vaikutuksia tutkittiin tieliikenteen, raideliikenteen ja meriliikenteen näkökulmasta. Työssä kehitettiin myös mittaristo Uudenmaan logistiikan kehittymisen vuotuista seuranta varten. Mittarien arvot ovat päivitetävissä vuosittain raportissa esitetyistä lähteistä saatavien tilastoaineistojen pohjalta.

ARRIVAL-portaaliin. Suomi, erityisesti Helsinki, oli näkyvästi esillä Mobility Mission -tapahtuman ja webinaarien kautta, mikä tarjosi mahdollisuuden levittää älykkään liikkumisen osaamista maailmalle. Hankkeen aikana havaittiin, että liikkumisen ratkaisujen replikointi toisaalla on haastavaa johtuen erilaisista taustatekijöistä ja prosesseista eri maissa. Suomen säädökset mahdollistavat kuitenkin hyvin älykkään liikenteen ratkaisujen pilotoinnin verrattuna moniin muihin Euroopan maihin. Hankkeen myötä Uudenmaan liittoon saatiin arvokasta oppia ja edelläkävijätason tietoa älyliikenteen ratkaisuihin, mikroliikkuvuudesta, jakeluroboteista ja kaupunki-ilmaliiikenteen kehityksestä.

2.1.3 Innovaatiotoiminnan tiekartan laatiminen

Uudenmaan tavoitteena on olla Euroopan innovatiivisin maakunta. Tämän toteuttamiseksi yhdeksi Uusimaa-ohjelman kärkitavoitteista on asetettu Uudenmaan tutkimus- ja kehittämistoiminnan (T&K) menojen nostaminen viiteen prosenttiin maakunnan bruttokansantuotteesta vuoteen 2030 mennessä. Tavoitetta on viety eteenpäin mm. vuonna 2022 toteutetulla, eri toimijoita yhteen tuoneella Science Meets Regions-prosessilla. Prosessin jatkotoimena Uudenmaan liitto käynnisti vuoden 2023 syksyllä tulevaisuuteen suuntaavan tiekartan laatimisen, joka toteutettiin yhteistyössä Spinversen ja MDI:n kanssa. Uudenmaan TKI-tiekarttatyö valmistui keuhällä 2024 ja siinä on kartoitettu keinoja lisätä EU-tasoisien TKI-toiminnan määrää ja laatua Uudellamaalla sekä vahvistaa

maakunnan TKI-toimijoiden yhteistyötä. Tilannekuvan piirtämiseksi ja tiekartan laatimiseksi on syvennetty Uudenmaan vahvuuksia ja heikkouksia sekä haasteita ja mahdollisuuksia TKI-toimijoille suunnatun kyselyn, haastattelujen sekä yhteisten pyöreän pöydän keskusteluiden avulla.

2.1.4 Yhteistyö kansainvälisissä verkostoissa

Vuonna 2023 Uudenmaan liiton kansainvälisessä yhteistyössä painotettiin yhteistyötä Itämeren ympäristössä sekä Euroopan metropolialueiden kanssa. Uudenmaan liitolla on ollut jäsenyys BSSSC:n ja CPMR Baltic Sea Commissionin hallituksissa. Uudenmaan liitto toimi vuonna 2023 myös CPMR Baltic Sea Commissionin energia ja ilmastotyöryhmän puheenjohtajana, ja asiantuntijat ovat osallistuneet useiden muiden työryhmien toimintaan.

Lisäksi osallistuttiin muun muassa Airport Regions Conferencen (ARC) ja Regions for EU Recovery -verkoston tilaisuuksiin. Syyskuussa 2023 Helsingissä järjestettiin European Metropolitan Authorities Forum, jonka aiheena oli ilmastomuutoksen sopeutustoimet sekä digitaalinen ja vihreä siirtyä. Näiden lisäksi Uudenmaan liiton edustajat tapasivat vuoden aikana runsaasti yhteistyökumppaneita eri maista, muun muassa Caprex-verkoston (mukana Brandenburg, Keski-Böömi, Uusimaa ja Ylä-Itävalta) tapaamisten kautta. Useita ulkomaisia delegaatioita kävi Uudenmaan liiton vieraana ja kahdenvälinen kansainvälinen vuorovaikutus palautui pandemiaa edeltäneelle tasolle.

2.2 Tavoite: Kasvua teknologioista ja palveluista

2.2.1 Digitalisaation hyödyntäminen kulttuurialalla

Digitaalisen kulttuurialan ekosysteemien elvyttämisessä -hanke alkoi keuhällä 2021 ja päättyi syksyllä 2023. Hankkeen toteuttivat Aalto yliopisto ja Humak. Hanke rahoitettiin Uudenmaan liiton Uudenmaan keuhävän kasvun ja elinvoiman tukeminen -määrärahalla (UKKE-rahoitus).

Hankkeen tavoitteina oli 1) digitaalisten kaksosten tuottaminen, tuotantojen kehittäminen ja digitaalisten innovaatioiden tuotteistaminen sekä 2) niistä syntyvien sovellusten edistäminen erityisesti taide-, tapahtuma- ja kulttuurialoilla ja 3) digitaaliseen kulttuuriin liittyvän osaamisen lisääminen ja syventäminen kulttuurin tekijöiden, ammattilaisten ja tuottajien tms. keskuudessa myös yleisökäyttämisen, toimintatapojen ja kuluttajien intressien muutoksista. Hanke onnistui harvinaisella tavalla yhdistämään teknologiaa ja kulttuurisisältöjä.

2.2.2 Luovien alojen ekologisen kestävyden edistäminen

Luovien alojen ekologisen kestävyysmurroksen toimenpideohjelma, LuoTo-hanke, käynnistyi syksyllä 2022 ja päättyi syksyllä 2023. Hanke rahoitettiin Sitran ja OKM:n erillisrahoituksella. Hankkeen keskiössä oli luovien alojen ekologisen jalanjäljen ja kädenjäljen tarkastelu sekä kestävyden edistäminen. Hankkeessa määriteltiin luovien alojen kestävyystyön lähtötaso, kartoitettiin kestävyyshankkeita, ja ehdotettiin toimenpiteitä alakohtaisen kestävyden edistämiseksi.

Hankkeessa tarkasteltiin myös kuntien roolia kestävyysmurroksen edistäjinä ja havaittiin, että kuntien kulttuuritoiminnasta kestävyysnäkökulma puuttuu. LuoTo-hanke pyrki tarjoamaan ratkaisuja kestävä kulttuuritoiminnan edistämiseksi kunnissa. Keväällä 2023 järjestettiin 11 työpajaa, joiden

tulokset koottiin luovien alojen kestävyysmurroksen toimenpideohjelmaksi, joka julkaistiin joulukuussa 2023 Uudenmaan liiton sivuilla. Vuoden 2023 lopulla käynnistyi jatkohanke Luoto3 eli Luovien alojen kestävyysmurroksen ekosysteemi-hanke OKM:n RRF-rahoituksella. Hanke kestää kesään 2025 saakka. Hankkeen tavoitteena on toimenpideohjelman käytännön toteuttaminen, kestävyysosaamisen lisääminen, kuntien roolin vahvistaminen ja kestävyystiedon digialustan rakentaminen alan toimijoille.

2.3 Tavoite: Uutta osaamista ja osaajia

2.3.1 Yhteistyötä metropolimaakunnan vaalivaikuttamiseksi

Uudenmaan liitto järjesti kaksi MetropoliaAreena-vaalikeskustelua yhteistyökumppaneinaan Helsingin seudun kauppakamari, Helsingin Uutiset, Länsiväylä ja Vantaan Sanomat sekä Helsingin, Espoon, Vantaan ja Kauniaisten kaupungit. Kevään eduskuntavaaleja edeltävät tapahtumat järjestettiin kauppakeskus Triplassa, jossa ne tavoittivat paljon kuulijoita. Tilaisuuksiin oli kutsuttu eduskuntavaaliehdokkaita sekä johtavia viranhaltijoita puhumaan konkreettisista toimista, joilla pyritään ratkaisemaan metropolialueen yritysten paheneva työvoimapula. Tapahtumat käsitelivät myös yritysten ja julkisen sektorin yhteistyön mahdollisuuksia vastata jengiytymisen haasteisiin.

2.3.2 Yhteistyötä osaamisen ja työllisyyden kehittämiseksi

Vuodesta 2008 lähtien toiminut Ennakointikamari tuo yhteen Uudenmaan kunnat, oppilaitokset, korkeakoulut, viranomaiset sekä työnantajat etsiessään ratkaisuja alueen työvoimaan ja osaamiseen liittyviin kysymyksiin. Uudenmaan liitto on Ennakointikamarin suurin rahoittaja. Vuonna 2023 Ennakointikamari selvitti Helsingin seudun yritysten näkymiä keväällä ja syksyllä, tiedustellen muun muassa yritysten osaa- ja rekrytointitarpeita, kansainvälisten osaajien rekrytointia, suhdannetilanteen vaikutusta sekä koulutuksen työelämävastaavuutta.

Tammikuussa julkaistiin selvitys ammatillisen koulutuksen tämänhetkisistä haasteista ja vahvuuksista. Kesä- ja joulukuussa julkaistut Ennakointikamarin Työvoiman kysyntä, saatavuus sekä osaamistarpeet Uudellamaalla -tilannekatsaukset tarjosivat kattavan yleisnäkymän lisäksi erillistä tarkastelua jatkuvan oppimisen opiskelijoiden taustoihin sekä kansainvälisen työvoiman näky-miin Helsingin seudulla. Ennakointikamariverkosto kokosi myös alueen työllisyysjohtajat etsimään yhteistyömahdollisuuksia työllisyyspalveluiden uudistuessa. Ennakointikamariverkosto kokoontui kesä- ja joulukuussa puolivuotisiin työpajoihinsa. Työpajoissa etsittiin ratkaisuja ja viestejä kansainvälisten opiskelijoiden tilanteeseen, oppisopimus-koulutuksen hyödyntämiseen sekä yritysten ja koulutuskentän sekä viranomaisten yhteistyöhön Helsingin seudulla.

3. Onnellisten Uusimaa

Tavoitteena on, että Onnellisten Uusimaa tarjoaa asukkailleen parhaat mahdollisuudet hyvään elämään. Monikulttuurinen Uusimaa on vastaanottavainen uusille tulijoille sekä turvallinen asuinpaikka, joka tarjoaa asukkailleen kohtuuhintaisia ja laadukkaita, erilaisia tarpeita vastaavia asuntoja. Yhdenvertaisuudesta ja osallisuudesta huolehditaan panostamalla tasa-arvoiseen koulutukseen ja tukemalla erityisesti nuoria. Erinomaiset virkistys- ja harrastusmahdollisuudet, kulttuuritarjonta ja luontokohteet ovat kaikkien uusimaalaisten ulottuvilla.

Kärkitavoite: Uudenmaan työllisyysaste on noussut 80 prosenttiin vuoteen 2030 mennessä.

Uudenmaan liitto on koordinoinut pitkään vuosittaista Uusimaa-viikkoa. Uusimaa-viikko on koonnut yhteen kuntien, oppilaitosten, järjestöjen ja muiden uusimaalaisten toimijoiden tapahtumia ja

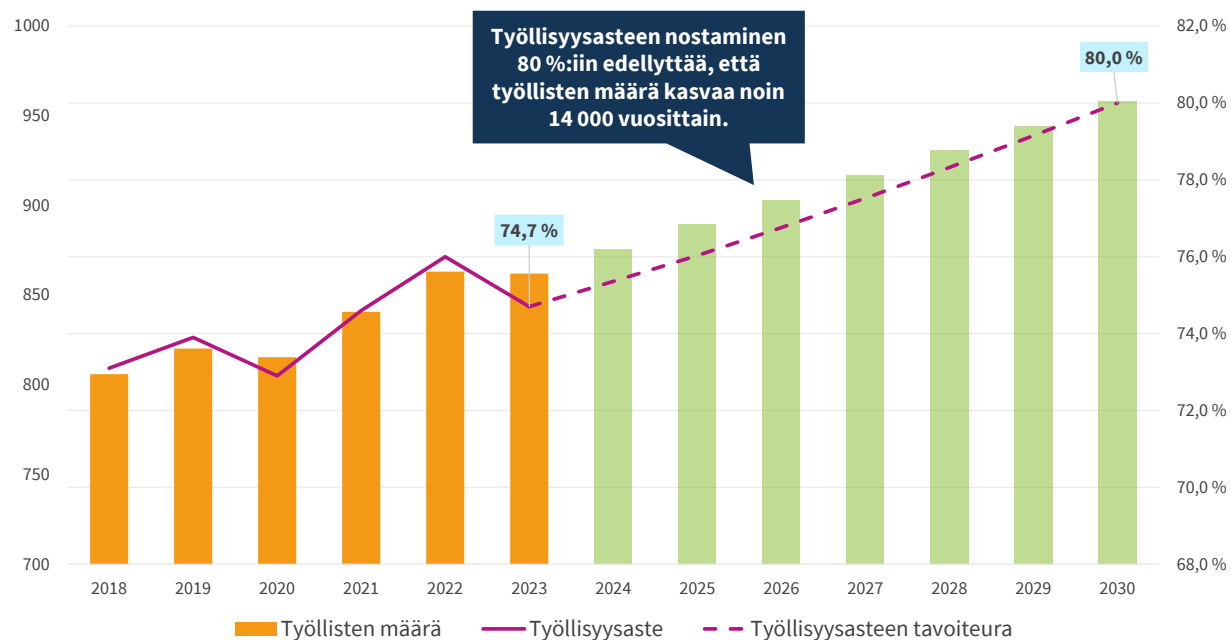
nostanut esille maakunnan hyväksi tehtävää työtä. Asiaa ja luovia ideoita on tarjoiltu kaikille uusimaalaisille. Tapahtuman konsepti suunniteltiin uudelleen vuonna 2023 ja vuonna 2024 toteutetaan ensimmäistä kertaa Uusimaa-päivä.

Uudenmaan liitto on vuodesta 1982 lähtien myöntänyt vuosittaisen Uusimaa-palkinnon. Uusimaa-palkinto jaetaan tunnustuksena työstä, jossa kulttuuriperinnön keinoin tai kautta edistetään kestävämpiin elämäntapoihin siirtymistä. Uusimaa on kohtaamisten ja vuorovaikutuksen maakunta, ja valinnassa arvostetaan ennakkoluulottomia toimintamalleja kulttuuri-, yritys- tai järjestötoiminnassa. Vuonna 2023 palkinnon teemana oli Uusimaa-viikon mukaisesti Luova Uusimaa ja palkinto myönnettiin Tuusulan ja Nurmijärven kunnille yhteisestä Minä elän! -merkkivuoden toteutuksesta. Merkkivuoden toteutuksessa kulttuuriperintö, kestävä kehitys ja mielenterveyden edistäminen yhdistyivät vaikuttavalla tavalla.

Nopeat laajakaistayhteydet koko maakuntaan -toimenpide eteni. Vuonna 2023 Uudenmaan liitto julisti haettavaksi laajakaistarakentamisen tuen Inkoon, Pukkilan, Sipoon ja Vihdin haja-asutusalueilla ja tiedotti Traficomien laajakaistarakentamisen webinaarista kuntapäätäjille.

Uudenmaan työllisyysaste % (15–64-v.) ja tavoiteura vuoteen 2030

Laskelmassa 80 prosentin työllisyystavoitteen saavuttaminen edellyttää Uudenmaan työllisten määrän kasvamista yli 96 000 työllisellä vuoteen 2030 mennessä. Vuosittainen työllisten määrän kasvutarve olisi noin 14 000 työllistä. Työllisyysaste lasketaan työllisten prosenttiosuutena samanikäisestä väestöstä, tässä tapauksessa 15–64-vuotiaista. Laskelmassa kyseisen ikäluokan väestömäärän oletetaan kasvavan Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaisesti.

3.1 Tavoite: Kulttuurinen moninaisuus ja osallisuus

3.1.1 Kansalaisyhteiskunnan ja julkisen sektorin innovaatioyhteistyön vahvistaminen

We make transition! -hanke käynnistyi Inter-reg Baltic Sea Region -rahoituksella vuoden 2023 alussa ja jatkuu vuoteen 2025. Suomen Itämeri-instituutti toimii hankkeen pääkoordinaattorina, ja mukana on 11 partneria kuudesta Itämeren alueen maasta. Hankkeen tavoitteena on vahvistaa yhteistyötä kansalaisyhteiskunnan, paikallishallinnon, yrityssektorin ja tutkimussektorin kanssa ekososiaalisen kestävyyden edistämiseksi.

Hankkeessa pilotoidaan murrosareenaprosessia eli työpajamenetelmää, jonka avulla kansalaisyhteiskuntaa osallistetaan innovaatiotoimintaan ja kestävyysmurrokseen. Murrosareenaprosessin tavoitteena on yhteisen oppimisen, kestävyysosaamisen ja arvонуonnin vahvistaminen paikallishallinnon, kansalaisyhteiskunnan, yritys- ja tutkimussektorin välillä. Uudenmaan liitto vastaa hankkeen koordinoinnista ja toteuttamisesta Uudellamaalla, mukaan lukien paikallisen murrosareenan järjestäminen ja sen tulosten vieminen käytäntöön. Hankkeen alkuvaiheessa keskityttiin keskeisten sidosryhmien tunnistamiseen ja fokusryhmien järjestämiseen kolmella eri teemalla: jakamistalous, rakennusten ja tilojen kestävä käyttö sekä kestävä ruokajärjestelmä.

3.1.2 Vanhusten kotona asumisen tukeminen

Hyvinvointia edistäviä hankkeita toteutettiin muuan muassa AKKE-määrärahalta. Nummelan Palloseuran Wirtaa vihtiläisille vanhuksille -hankkeessa tuettiin yksinäisiä vanhuksia kohti pidempää kotona elämistä mm. liikunnan, sosiaalisuuden, yhteisöllisyyden, vertaistuen, digitalisaation ja oman motivaation herättelämisen kautta. Hankkeessa järjestettiin kotona tapahtuvaa yksilöllistä liikunnanohjausta ja ryhmäliikuntahetkiä. Hankkeessa koulutettiin myös vapaaehtoisia vertaisohjaajiksi sekä tuettiin etälaitteiden käyttöönottoa hankkeen toimenpiteissä. Hanke toteutettiin vuosina 2021–2023.

3.1.3 Mielenterveystoipujien kulttuurihyvinvoinnin edistäminen

Toinen Alueiden kestävän kasvun ja elinvoiman määrärahalta toteutettava hanke on Uudenmaan Kulttuurihyvinvoinnin yhteyspiste Lapinlahden Lähteellä 2023–2024. Uudenmaan kulttuurihyvinvoinnin yhteyspiste kokoaa yhteen tietoa ja tekee näkyväksi järjestöjen toteuttamaa kynnyksetöntä taide- ja kulttuuritoimintaa sekä harrastusmahdollisuuksia. Tavoitteena on edistää taide- ja kulttuuritoiminnan saavutettavuutta sekä vahvistaa kulttuurihyvinvointitoimijoiden keskinäistä yhteistyötä.

Hankkeen kohderyhmänä ovat Uudellamaalla asuvat täysi-ikäiset mielenterveystoipujat. Kulttuurihyvinvointiverkoston tavoitteena on lisätä kohderyhmien oikeutta kulttuuriin ja samalla vahvistaa ja tukea kohderyhmän osallisuutta ja hyvinvointia. Toimintaa kehitetään yhteistyössä Uudenmaan alueen psykiatria- ja päihdepalveluiden, taide- ja kulttuuri- sekä mielen hyvinvoinnin palveluja tarjoavien järjestöjen kesken. Tavoitteena on luoda uudenlaisia yhteistyömalleja ja saumattomampia palveluketjuja kolmannen sektorin ja hyvinvointialueiden välille. Hankkeen toteuttaa Pro Lapinlahti mielenterveysseura ry.

3.1.4 Hoivalaulun koulutuksen kehittäminen muistisairaiden hyvinvoinnin tueksi

Vox Silentii ry:n Lauluvoimaa-hankkeessa kehitettiin ääneen ja lauluun perustuvia työkaluja ja -tapoja muistisairaiden kohtaamiseen ja hoivaan sekä kartoitettiin, miten tällaisia menetelmiä voitaisiin liittää hoivahenkilöstön osaamiseen. Hanke toteutettiin Uudenmaan liiton UKKE-määrärahalta vuosina 2021–2023. Lauluvoimassa oli mukana kolme muistisairaiden asumisyksikköä Uudellamaalla (Helsinki, Espoo, Vantaa/Kauniainen).

Hankkeessa tehtiin osallistavaa ja havainnoivaa työtä asumisyksiköissä ja muotoiltiin näiden arkeen sopivia toimintatapoja. Tuloksina syntyi ääni- ja laulutyökaluja, joita voi muistisairaiden lisäksi soveltaa myös muissa potilasryhmissä sekä

ikäntyneiden parissa tehtävässä työssä. Lauluvoimaa-hankkeen jatkohanke Lauluhoivaa käynnistyi AKKE-rahoituksella syksyllä 2023 ja jatkuu vuoden 2024 loppuun saakka. Lauluhoivaa-hankkeen tavoitteena on luoda toimintamalli hoivalaulun koulutukseen lähihoitajien, sairaanhoitajien ja muusikoiden ammattiopinnoissa. Hanke toteutetaan yhteistyössä Vox Silentiin, Sibelius-Akatemian, Diakonia ammattioppilaitoksen ja Diakonia Ammattikorkeakoulun kesken.

3.2 Tavoite: Sivistyksen, koulutuksen ja työn tukeminen

3.2.1 Työllisyysalueiden elinvoiman ja kasvun varmistaminen kumppanuudella

Yksi Uusimaa-ohjelman kolmesta päätavoitteesta on työllisyysasteen nostaminen 80 prosenttiin maakunnassa vuoteen 2030 mennessä. Syksyllä 2023 käynnistyi Uudenmaan liiton TEPA24 Uusimaa -hanke toteuttamaan tätä tavoitetta. Työ- ja elinkeinopalveluiden järjestämisvastuu siirtyy kunnille vuoden 2025 alussa. TEPA24 Uusimaa-hankkeessa valmistaudutaan TE24-uudistukseen ja työllisyysalueet ylittävään yhteistyöhön. Hanke on jatkoa Uudenmaan liiton vuonna 2023 toteutamille Työllisyysfoorumeille, joissa fasilitoitiin Uudenmaan kuntien keskinäistä keskustelua TE-uudistuksesta.

Kaksivuotisessa hankkeessa jaetaan kokemuksia ja etsitään uusia, strategisempia tapoja edistää maakunnan TE-palveluita. Yhdessä Uudenmaan työllisyysalueiden kanssa kehitetään pitkäjänteisiä toimintamalleja sekä kehittämislustaa, joka huomioi Uudenmaan erityispiirteet ja potentiaalin koko Suomen talouden veturina. Uusimaa on yhtä työssäkäyntialuetta ja siksi on tärkeää varmistaa, että vuoden 2025 alussa aloittavat Uudenmaan työllisyysalueet muodostavat yhdessä toiminnallisen kokonaisuuden. Hankkeen aikana kehitetään ja juurrutetaan kuntien ja muiden keskeisten sidosryhmien kanssa uudenlainen maakunnan laajuinen yhteistyön pitkäjänteinen toimintamalli, jonka toiminta jatkuu myös hankkeen jälkeen.

3.3 Tavoite: Sujuva arki

3.3.1 Maankäytön, asumisen ja liikenteen kehittäminen Helsingin seudulla

Helsingin seudun maankäytön, asumisen ja liikenteen suunnitelma on valmistunut. MAL 2023 -suunnitelman tavoitteena on kestävä kaupungistuminen. Suunnitelmaan on määritelty asuntorakentamisen painopistealueet ja liikennejärjestelmän kehittämistoimenpiteet vuoteen 2040 mennessä. Lisäksi suunnitelma sisältää laajan kattauksen toimenpiteitä, joilla huolehditaan mm. asuntotarjonnan riittävydestä ja monipuolisuudesta, liikkumisen kestävydestä ja seudun tasapainoisesta kehittämisestä. Suunnitelma toimii kuntien puolelta lähtökohtana MAL-sopimukselle,

johon neuvotellaan lähivuosien tärkeimmät maankäytön, asumisen ja liikenteen toimenpiteet Helsingin seudulla. MAL-suunnitelma ja sopimus laaditaan neljän vuoden välein.

3.3.2 Pienten keskusten ominaispiirteet esiin

Vuonna 2023 valmistuneessa selvityksessä Pienten keskusten profilointi on tarkasteltu Uusimaa-kaavassa 2050 osoitettuja pieniä keskuksia ja palvelukeskittymiä. Selvitys on jatkoa suurempien keskusten profiloitintyölle (Uudenmaan liitto 2018). Profiloinnin tarkoituksena on hahmottaa ja tuoda esiin keskusten vahvuudet, kehitystarpeet ja tulevaisuuden potentiaalit. Profilointi tekee näkyväksi keskusten vetovoimatekijöitä, arvoja ja potentiaaleja niin asukkaan kuin vierailijan näkökulmasta. Profiloinnin kautta hahmotetaan mm. keskusten väestörakennetta, asumisen laatutekijöitä, saavutettavuutta ja palvelutarjontaa. Pienten keskusten profiloinnissa korostuvat erityisesti matkailu, nähtävyydet ja tapahtumat sekä luonnon ja kulttuuriympäristön merkitys.

3.3.3 Virkistyskäytön seudullisen yhteistyön laajeneminen

Seudullisen yhteistyöverkoston tavoitteena on lisätä virkistyskäytön parissa toimivien organisaatioiden yhteistyötä ja etsiä hyviä toiminta- ja ratkaisumalleja ajankohtaisiin haasteisiin. Keskeinen painopiste on virkistyskäytön yhteisviestinnän

kehittäminen, josta esimerkkinä Uuvi.fi-sivuston kehittäminen. Vuonna 2023 yhteistyöverkosto laajentui koko Uudenmaan laajuiseksi. Uudenmaan virkistysalueyhdistyksen eli Uuvin koordinoimassa toiminnassa ovat mukana alueen kunnat, Uudenmaan liitto, Metsähallitus sekä yrittäjiä ja asiantuntijatahoja. Vuonna 2023 järjestettiin mm. retki Vallisaareen, pohdittiin taukopaikkojen suunnittelua ja järjestettiin virtuaaliset ulkoilun aamukahvit.

Vuoden 2023 aikana valmistui Nuuksion kansallispuiston vastuullisen matkailun kehitysohjelma. Ohjelma on Metsähallituksen, alueen matkailutoimijoiden, kuntien ja kaupunkien yhteinen näkemys kestäväen kasvun vauhdittamiseksi vuosille 2023–2030. Sen yhtenä strategisena lähtökohdiana on ollut Uusimaa-ohjelma ja sen matkailua, kulttuuriympäristöjä sekä luonto- ja virkistysalueita koskevien toimenpiteiden tukeminen.

3.3.4 Porvoon suunnan lähijunaliikenteen toteuttamisedellytysten arviointi

Selvitys laadittiin Porvoon kaupungin ja Uudenmaan liiton yhteisenä toimeksiantona. Työn ohjaukseen ovat osallistuneet myös Itärata Oy, Sipoon kunta ja Keravan kaupunki. Porvoon suunnan joukkoliikennedyhteyksien kannalta on tavoiteltavaa, että Porvoosta olisi junayhteys Helsinkiin sekä kytkentä Helsingin seudun pohjoisiin

lähijunakäytäviin. Selvityksen tavoitteena oli tuottaa tietoa Porvoon suunnan lähijunaliikenteen kehittämisvaihtoehdoista ja edellytyksistä sekä edistää tarkoituksenmukaisen pitkän aikavälin joukkoliikennetarkaisun löytämistä. Selvityksen lähtökohdiana oli, että Itärata-hankeyhtiön suunnittelema rata on toteutunut ainakin Porvooseen asti.

Junien liikennöintiä tarkasteltiin Porvoossa Kuninkaantien asemalle sekä pistoraiteella Porvoon läntiseen keskustaankantaan saakka. Lisäksi Porvoossa on tarkasteltu kahta maanalaista vaihtoehtoa. Selvityksen mukaan valtaosa Porvoon lähijunaliikenteen kustannuksista saataisiin todennäköisesti katettua lipputuloilla. Saavutettavat hyödyt eivät kuitenkaan todennäköisesti riittäisi kattamaan itse ratainvestointia. Suurimmat hyödyt tuottavat vaihtoehdot ovat investoinneiltaan kalleimpia ja toteutettavuudeltaan haastavimpia.

Uudenmaan liitto // Nylands förbund
Helsinki-Uusimaa Regional Council

Esterinportti 2 B • 00240 Helsinki • Finland
+358 9 4767 411 • toimisto@uudenmaanliitto.fi • uudenmaanliitto.fi
[@Uudenmaanliitto](https://www.instagram.com/Uudenmaanliitto)